

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ФАСИЛІТАЦІЇ У МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ

У статті здійснено спробу визначити та обґрунтувати організаційно-педагогічні умови формування педагогічної фасилітації у майбутніх офіцерів-прикордонників. Встановлено, що організаційно-педагогічні умови це взаємопов'язаний комплекс заходів навчально-виховного процесу, який на основі взаємодії забезпечує досягнення майбутніми офіцерами-прикордонниками вищого рівня педагогічної фасилітації у професійній діяльності.

Ключові слова: педагогічна фасилітація, організаційно-педагогічні умови, професійна діяльність, офіцери-прикордонники, взаємодія, рівні.

В статті предпринята попытка определить и обосновать организационно-педагогические условия формирования педагогической фасилитации у будущих офицеров-пограничников. Установлено, что организационно-педагогические условия это взаимосвязанный комплекс мероприятий учебно-воспитательного процесса, который на основе взаимодействия обеспечивает достижение будущими офицерами-пограничниками высшего уровня педагогической фасилитации в профессиональной деятельности.

Ключевые слова: педагогическая фасилитация, организационно-педагогические условия, профессиональная деятельность, офицеры-пограничники, взаимодействие, уровни.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Підготовка майбутніх офіцерів-прикордонників залежить не тільки від середовища в якому вони формуються як кваліфіковані фахівці, а також і конкретних умов, за яких відбувається навчально-виховний процес. Тому для здійснення ґрунтовного аналізу, пов'язаного з проблемами підвищення ефективності освітнього процесу, необхідно виявити, обґрунтувати та перевірити умови, які забезпечують успішність здійснюваної діяльності.

Вирішення даної задачі нерідко викликає труднощі, що може бути обумовлено такими причинами:

- 1) одностороннім уявленням дослідників про феномен ключового поняття «умови»;
- 2) підбором педагогічних умов, що належать до різних класифікаційних груп;
- 3) нечітким розумінням спрямованості виявлених умов (на що спрямовані виявлені умови в рамках конкретного дослідження);
- 4) слабкою обґрунтованістю вибору конкретних умов тощо.

Процес адаптації майбутніх офіцерів-прикордонників потребує не тільки організаційного, а й змістового управління, яке здійснюється через задану керуючою системою зміну змісту діяльності керованої системи. Саме тому організаційно-педагогічні умови адаптації курсантів повинні бути спрямовані на їх інформування щодо особливостей навчально-виховного процесу та майбутньої професійної діяльності,

формування навичок застосування специфічних для прикордонного вищого навчального закладу (ПВНЗ) організаційних форм навчання, створення атмосфери психологічного комфорту, надання кваліфікованої педагогічної підтримки викладачам та кураторам навчальних груп.

Сукупність організаційно-педагогічних умов визначається особливістю майбутньої діяльності офіцерів-прикордонників, спрямованої на надійну охорону кордону нашої держави.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Організаційно-педагогічні умови є різновидом педагогічних умов, які залежать від особливостей організації навчально-виховного процесу. Філософське трактування поняття «умова» пов'язують з відношенням предмета до навколишніх явищ, без яких він існувати не може: «те, від чого залежить щось інше (що обумовлюється); вагомий компонент комплексу об'єктів (речей, їх станів, взаємодій), з якого походить існування даного явища» [1, с.707]. Тобто сукупність конкретних умов даного явища утворює середовище його виникнення, існування та розвитку.

В сучасних дослідженнях поняття «умова» досить широко використовується для характеристики педагогічної системи. Вчені, спираючись на різноманітні ознаки, виділяють різні групи умов. Так, Ю. К. Бабанський за сферою впливу виділяє дві групи умов функціонування педагогічної системи: зовнішні (природничо-географічні,

громадські, виробничі, культурні, середовища мікрорайону) і внутрішні (навчально-матеріальні, шкільні, гігієнічні, морально-психологічні та естетичні) [2].

Обґрунтовуючи педагогічні умови формування педагогічної фасилітації майбутніх учителів О. Галіцян зазначає, що це комплекс спеціально створених обставин, цілеспрямовано організованих заходів та видів діяльності, змін традиційного перебігу навчально-виховного процесу, який позитивно впливає на хід цього педагогічного процесу та якість прикінцевих результатів. Успішний перебіг та результат цього процесу забезпечує сформованість педагогічної фасилітації [3].

Узагальнення результатів науково-педагогічних досліджень дає підстави стверджувати, що в теорії і практиці педагогіки можна виділити такі різновиди педагогічних умов, як організаційно-педагогічні (В. Беліков, Є. Козирева, С. Павлов та ін.), психолого-педагогічні (Н. Журавська, А. Круглій, А. Лисенко, А. Малихін та ін.), дидактичні умови (Н. Житник, О. Куклін, М. Рутковська та ін.).

Організаційно-педагогічні умови є визначальними для нашого дослідження. Даний вид умов розглядається вченими як сукупність можливостей, що забезпечує успішне вирішення освітніх завдань:

– сукупність об'єктивних можливостей, яка забезпечує успішне вирішення поставлених завдань [4, с.4–9];

– сукупність можливостей змісту, форм і методів цілісного педагогічного процесу, що спрямована на досягнення цілей педагогічної діяльності [5, с.235].

Інша група вчених [6; 7], розвиваючи і конкретизуючи уявлення про організаційно-педагогічні умови розвитку і функціонування навчально-виховного процесу, розглядає їх не тільки як сукупність яких-небудь можливостей, що сприяють ефективному вирішенню освітніх завдань, а вказує на їх спрямованість і безпосереднє відношення до розвитку і функціонування процесуального аспекту педагогічного процесу з позиції управління:

– сукупність об'єктивних можливостей навчання та виховання населення, організаційних форм і матеріальних можливостей, а також такі обставини взаємодії суб'єктів педагогічної взаємодії, що є результатом цілеспрямованого, запланованого відбору, конструювання і застосування елементів змісту, методів

(прийомів) для досягнення мети педагогічної діяльності [6, с.14];

– підстави для поєднання процесів діяльності з управління процесом формування професійно-педагогічної культури особистості [7, с.79–82].

Формулювання цілей статті. Метою статті є визначення та обґрунтування організаційно-педагогічних умов формування педагогічної фасилітації у майбутніх офіцерів-прикордонників.

Виклад основного матеріалу дослідження. В контексті розв'язання нашої дослідницької проблеми організаційно-педагогічні умови визначаємо як взаємопов'язаний комплекс заходів навчально-виховного процесу, що на основі взаємодії забезпечує досягнення майбутніми офіцерами-прикордонниками вищого рівня педагогічної фасилітації у професійній діяльності.

Обґрунтовуючи організаційно-педагогічні умови формування педагогічної фасилітації у майбутніх офіцерів-прикордонників, ми виходили з того, що сучасний стан освіти вимагає зосередження уваги на якості підготовки сучасного офіцерського складу. Наявний рівень підготовки курсантів у прикордонному вищому навчальному закладі недостатньо відповідає вимогам суспільства, тому виникає необхідність у підготовці офіцерів-прикордонників – вмілих високоосвічених організаторів прикордонної служби, з активною життєвою позицією, здатних уміло забезпечувати функціонування очолюваного колективу на високому професійному рівні. На думку М. Литвина, це та категорія військовослужбовців, яка повинна організовувати та мобілізувати персонал на виконання службових обов'язків. Офіцери мають бути кращими з кращих, справжньою елітою в системі військових і правоохоронних органів держави [8, с.28].

Організаційно-педагогічні умови відіграють важливу роль в організації навчально-виховного процесу: впливають на його перебіг, сприяють якісному рівню викладання та подання викладачем навчально-наукової інформації [9; 10]. Це дає змогу курсантам набути професійних компетентностей з урахуванням можливостей прикордонного ВНЗ, специфіки навчальних дисциплін і майбутньої професійної діяльності. Впливаючи на організаційно-педагогічні умови, що є специфічними у підготовці майбутніх офіцерів-

Питання педагогіки

прикордонників, відбувається формування педагогічної фасилітації.

Обґрунтовуючи організаційно-педагогічні умови формування педагогічної фасилітації в майбутніх офіцерів-прикордонників, ми виходили з того, що сучасний стан освіти вимагає зосередження уваги на якості підготовки військовослужбовців Держприкордонслужби. Тому виникає гостра потреба у підготовці офіцерів, здатних на професійному рівні здійснювати оперативно-службову діяльність прикордонних підрозділів щодо надійної охорони державного кордону.

З метою виявлення основних організаційно-педагогічних умов підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників було проведено експертне опитування серед 32

викладачів Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. В опитуванні було запропоновано 23 організаційно-педагогічні умови, які ми виділили у результаті вивчення педагогічної або навчально-методичної літератури. Експертам було запропоновано визначити найбільш важливі організаційно-педагогічні умови за п'ятибальною шкалою. Такий вибір забезпечив достатню вірогідність отриманих результатів і дав можливість визначити саме ті організаційно-педагогічні умови, що мають бути реалізовані в процесі формування педагогічної фасилітації майбутніх офіцерів-прикордонників.

Результати експертного опитування відображено в таблиці 1.

Таблиця 1

Узагальнені результати експертного опитування

№ з/п	Організаційно-педагогічні умови	Кількість оцінок	
		абсол.	у відсотках
1	Сформованість стійкої мотивації до здійснення навчальної діяльності	56	41,0
2	Активізація самостійної пізнавальної діяльності курсантів	12	8,5
3	Забезпечення проблемності змісту навчання через систему професійно-орієнтованих завдань	31	22,1
4	Поетапний контроль рівня формування педагогічної фасилітації майбутніх офіцерів-прикордонників	58	41,4
5	Розвиток фасилітативного спілкування учасників навчально-виховного процесу у прикордонному ВНЗ	37	26,4
6	Відбір змісту і структурування навчального матеріалу у процесі формування педагогічної фасилітації	34	24,2
7	Підвищення фасилітативної компетентності викладачів і курсантів	10	7,1
8	Структурно-змістове наповнення навчальних курсів згідно з принципами модульного навчання	56	40,0
9	Висока дидактична ефективність педагогічної фасилітації	20	14,2
10	Актуалізація професійно значущих якостей майбутніх офіцерів-прикордонників	6	4,2
11	Наближення процесу підготовки курсантів до умов майбутньої професійної діяльності	10	7,1
12	Організація педагогічного процесу, спрямованого на формування педагогічної фасилітації	16	11,4
13	Використання міжпредметних зв'язків у процесі навчання майбутніх офіцерів-прикордонників	4	2,8
14	Використання фасилітативного спілкування в процесі розв'язування професійних завдань майбутніми офіцерами-прикордонниками	6	1,4
15	Поетапне формування фасилітативної компетентності у майбутніх офіцерів-прикордонників	19	13,5
16	Дотримання провідних принципів формування педагогічної фасилітації майбутніх офіцерів-прикордонників	28	20,0
17	Створення навчально-інформаційного середовища, наближеного до реальних умов професійної діяльності	50	35,7
18	Моніторинг та корекція рівня професійної підготовки щодо формування педагогічної фасилітації курсантів	28	20,0
19	Інтеграція змісту загальноосвітніх і професійно-орієнтованих дисциплін	4	2,8
20	Організація освітнього середовища для формування педагогічної фасилітації майбутніх офіцерів-прикордонників	2	1,4
21	Взаємодія на ціннісно-особистісному рівні	72	51,4
22	Реалізація засобів актуалізації саморозвитку майбутніх офіцерів-прикордонників	67	48,4
23	Розширення знань майбутніх офіцерів-прикордонників про сутність і механізми педагогічної фасилітації	72	51,4

На основі аналізу науково-педагогічної літератури з проблеми дослідження, результатів констатувального етапу експерименту, спираючись на отримані дані експертного опитування, враховуючи взаємопов'язану сукупність обставин і чинників, різні підходи науковців до організаційно-педагогічних умов нами обрано організаційно-педагогічні умови для формування педагогічної фасилітації майбутніх офіцерів-прикордонників:

1. Взаємодія на ціннісно-особистісному рівні.

2. Реалізація засобів актуалізації саморозвитку майбутніх офіцерів-прикордонників.

3. Розширення знань майбутніх офіцерів-прикордонників про сутність і механізми педагогічної фасилітації.

Реалізація визначених організаційно-педагогічних умов, які ми розглядаємо в сукупності (рис. 1), з урахуванням специфіки підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників, сприятиме формуванню в них педагогічної фасилітації з дотриманням низки дидактичних принципів освіти (науковості, системності, наступності, послідовності, доступності, ефективності, індивідуальності, інтегративності), модифікації форм (лекцій, групових, практичних, семінарських занять, самостійної та індивідуальної роботи, науково-дослідної роботи), методів (словесного, наочного, практичного, проектного, дослідницького, інтерактивного) і засобів (інформаційних систем, локальних і глобальних мереж, засобів обробки інформації) організації навчання.

Рис. 1. Сукупність організаційно-педагогічних умов формування у майбутніх офіцерів-прикордонників педагогічної фасилітації

Обґрунтуємо кожен з обраних організаційно-педагогічних умов у контексті нашого дослідження.

В якості першої організаційно-педагогічної умови формування в майбутніх офіцерів-прикордонників педагогічної фасилітації, нами визначено: *здійснення стійкої взаємодії на ціннісно-особистісному рівні*.

Взаємодія у прикордонному вищому навчальному закладі розглядається як процес особистих контактів двох і більше людей, що є наслідком взаємних змін їх поведінки, діяльності, відносин, установок на різних рівнях: низькому (функціонально-рольовому), середньому (особистісно-орієнтованому), високому (ціннісно-особистісному). Вплив на саморозвиток майбутніх офіцерів-прикордонників, у такому випадку, вибудовується як ситуативний, номінальний і продуктивний відповідно. Тому, для підвищення дієвості та ефективності впливу спілкування на особистісний саморозвиток майбутніх офіцерів-прикордонників, істотне значення має забезпечення ціннісно-особистісного характеру його здійснення. Ціннісно-особистісний рівень передбачає такий тип взаємодії, під час якого проявляються ціннісні орієнтири та уподобання, особистісні особливості і система відносин майбутніх офіцерів-прикордонників; він визначається характером і ступенем сприйняття та розуміння іншої людини, проявляється в гуманності і діалогічності взаємовідносин у трьох «вимірах»: «педагог-курсант», «педагог-педагог» і «педагог-адміністрація».

Аналіз педагогічних досліджень, обґрунтування процесу саморозвитку майбутніх офіцерів-прикордонників у механізмі їх розвитку до педагогічної фасилітації, сприяли визначенню наступної організаційно-педагогічної умови: *реалізація засобів актуалізації саморозвитку*.

Результати науково-педагогічних досліджень, набутого досвіду, дозволили визначити засоби актуалізації саморозвитку курсантів:

– застосування активних форм і методів навчання, які передбачають участь майбутніх офіцерів-прикордонників в освітньому процесі як активних суб'єктів з насиченістю їх потенціалів та особистісних смислів, спонукаючи і «провокуючи» саморозвиток;

– наповнення змісту підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників філософсько-психологічними питаннями активізації особистісного росту як основи їх життєвого ствердження, реалізації професійного призначення. Підготовка курсантів повинна передбачати вивчення особистості в усіх відносинах. Такі знання «розплавляють» стереотипи і шаблони в

системі відносин майбутніх офіцерів «до самого себе і з собою, до світу і з світом»;

– надання курсантам можливості професійно-особистісної самореалізації, що полягає в особистісному самовираженню професійної діяльності: у навчанні, дозвіллі, взаємодії з педагогами.

В якості третьої організаційно-педагогічної умови нашого дослідження визначено: *розширення знань про сутність і механізми педагогічної фасилітації*. Підставою для виділення цієї умови є положення психології та педагогіки про зумовленість процесів розвитку і саморозвитку особливостями когнітивної сфери особистості майбутніх офіцерів-прикордонників, значення пізнавальних процесів для усвідомлення особистісної самозміни.

Знання педагогічної фасилітації як феномена і явища взаємодії активізує чинник суб'єктного досвіду майбутніх офіцерів-прикордонників, який забезпечує однозначність уявлень курсантів про педагогічний процес, суперечності педагогічної реальності, збагачує ціннісно-моральні орієнтири курсантів.

Розширення знань курсантів про сутність, механізми і значимість педагогічної фасилітації дозволяє активізувати додаткові якості колективу через зміну поглядів на роль і значення колективної спільноти. Активізація чинника професійного педагогічного знання в процесі розширення знань майбутніх офіцерів-прикордонників про сутність, механізми і значимість педагогічної фасилітації проявляється через переконаність в її цінності; вироблення установки до фасилітативного спілкування; мотивації щодо прийняття рішень про самозбагачення, самобудову, згідно отриманих уявлень про сутність і механізми педагогічної фасилітації.

До чинників, які зумовлюють розвиток у курсантів педагогічної фасилітації, відносимо: суб'єктний досвід, особистісний зміст діяльності, значення колективу, професійні педагогічні знання. Здатність курсантів до фасилітативного спілкування розвивається за таких умов: здійснення взаємодії на ціннісно-особистісному рівні; реалізація в прикордонному військовому закладі засобів, що актуалізують процес саморозвитку курсантів; розширення знань педагогів про сутність, механізми і значущість педагогічної фасилітації.

Розвиток у курсантів педагогічної фасилітації зумовлено передумовами: активністю процесів особистісного саморозвитку; досвідом позитивного світогляду; наявністю професійної

компетентності. Здатність майбутніх офіцерів-прикордонників до педагогічної фасилітації має визначену сукупність критеріїв, що проявляються в процесі безпосередньої педагогічної взаємодії: високий світогляд, ступінь саморозвитку, позитивність «Я-концепції», розвиненість рефлексивних умінь, креативність, володіння комунікативною культурою, наявність візуальної культури.

Основними закономірностями розвитку в майбутніх офіцерів-прикордонників педагогічної фасилітації є такі: якщо взаємини в курсантському колективі будуються на ціннісно-особистісній основі, то їх налаштування на самоперетворення, самозміни стає більш позитивним; якщо взаємини педагогів і курсантів є гуманними і діалогічними, то педагог проявляє себе творчо і рефлексивно на основі позитивної самооцінки; у процесі міжособистісного характеру відносин педагогів і курсантів створюються умови, за яких зміцнюються навички комунікативної і візуальної культури курсантів, збагачується їх загальний світогляд; з актуалізацією і зростанням інтенсивності процесу саморозвитку особистості курсантів зростає динаміка розвитку педагогічної фасилітації; якщо глибшими і особистісно-значущими є знання майбутніх офіцерів-прикордонників про педагогічні механізми та значущість педагогічної фасилітації, то ґрунтовнішими є їх переконаність у необхідності і важливості фасилітативного спілкування, активніші та усвідомленіші намагання виконати дії, необхідні для здійснення фасилітації; якщо розвинене почуття гідності, то активніше відбувається процес саморозвитку; різнобічність загального світогляду педагога зумовлює гуманність і духовність його ставлення до курсантів; активізація факторів суб'єктного досвіду та особистісного змісту діяльності призводить до переусвідомлення морального піднесення особистості; якщо вплив колективу є значним, то більш розвиненою буде візуальна і комунікативна культура курсантів.

Висновки за результатами дослідження, перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Узагальнюючи зазначене вище робимо такі **висновки**:

– педагогічна фасилітація – це вид педагогічної взаємодії, що зумовлює такий характер міжособистісних і діяльнісних контактів, у процесі якого задіюються психолого-педагогічні механізми (навіювання, наслідування), і на основі збагачення духовних характеристик, морального самовдосконалення, гуманізації ціннісно-змістової сфери курсантів актуалізується процес їх саморозвитку;

Питання педагогіки

– здатність майбутніх офіцерів-прикордонників до педагогічної фасилітації – це іманентна якість особистості курсантів, що дозволяє здійснювати професійну взаємодію як інтенсивні, усвідомлені духовно-моральні самозміни відповідно до особистісно-пріоритетного змісту життєдіяльності, яка актуалізує процеси їх спрямованого і продуктивного саморозвитку;

– організаційно-педагогічні умови для формування педагогічної фасилітації

майбутніх офіцерів-прикордонників: взаємодія на ціннісно-особистісному рівні; реалізація засобів актуалізації саморозвитку майбутніх офіцерів-прикордонників; розширення знань майбутніх офіцерів-прикордонників про сутність і механізми педагогічної фасилітації.

Перспективами подальших розвідок є розроблення моделі технології формування педагогічної фасилітації майбутніх офіцерів-прикордонників під час навчання в ВПНЗ.

Література

1. Философский энциклопедический словарь / гл. редакция : Л. Ф. Ильичев, П. Н. Федосеев, С. М. Ковалев, В. Г. Панов. – М. : Сов. энциклопедия, 1983. – 840 с.
2. Педагогика / под ред. Ю. К. Бабанского. – М. : Педагогика, 1988. – 432 с.
3. Галицан О. А. Формування педагогічної фасилітації майбутніх учителів у процесі навчання у вищому навчальному закладі : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.04 / Галицан Ольга Анатоліївна. – Одеса, 2010. – 167 с.
4. Козырева Е. И. Школа педагога-исследователя как условие развития педагогической культуры / Е. И. Козырева // Методология и методика естественных наук. – Вып.4. – Омск : Изд-во ОмГПУ, 1999. – 24 с.
5. Беликов В. А. Философия образования личности : деятельностный аспект : монография / В. А. Беликов. – М. : Владос, 2004. – 357 с.
6. Павлов С. Н. Организационно-педагогические условия формирования общественного мнения органами местного самоуправления : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Общая педагогика» / С. Н. Павлов. – Магнитогорск, 1999. – 23 с.
7. Сверчков А. В. Организационно-педагогические условия формирования профессионально-педагогической культуры будущих спортивных педагогов / А. В. Сверчков // Молодой ученый. – 2009. – № 4. – С.279–282.
8. Литвин М. М. Актуальні проблеми підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до виховної роботи з особовим складом / М. М. Литвин // Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні проблеми підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до виховної роботи з особовим складом» (Хмельницький, 24.04.2007 р.). – Хмельницький : НАДПСУ, 2007. – С. 23–29.
9. Житник Н. В. Організаційно-педагогічні умови підготовки бакалаврів економіки у коледжі II рівня акредитації : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.04 / Житник Ніна Василівна. – Кривий Ріг, 2001. – 223 с.
10. Куклін О. В. Організаційно-педагогічні умови професійного навчання фахівців комерційного профілю (на матеріалі навчально-тренувальної фірми) : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.04 / Куклін Олег Володимирович. – Київ, 2001. – 253 с.

Boldyrev O. senior lecturer

ORGANIZATIONAL AND PEDAGOGICAL CONDITION IS FORMATION OF PEDAGOGICAL FACILITATION OF FUTURE OFFICERS AND BORDER GUARDS

The article is an attempt to define and justify the organizational and pedagogical conditions of teacher facilitation of future officers and border guards. Pedagogical facilitation is a kind of pedagogical interaction, which leads to a nature of interpersonal contact and activity, during which utilized psychological and pedagogical mechanisms (suggestion, imitation), and based on the enrichment of the spiritual characteristics of moral self-improvement, humanizing value semantic scope cadets updated process of self-actualization. Justification organizational and pedagogical conditions of teacher facilitation in future border guard officers based on the fact that the current state of education requires a focus on the quality of training soldiers of the State Border Service. Established that pedagogical conditions is correlated set of measures of the educational process, which is based on the interaction achieves future officers-border higher level teaching facilitation of professional activity. Selected pedagogical conditions for the formation of teacher facilitation of future officers and border guards: the implementation of sustainable interaction on a personal level, value-realization means self-actualization future officers, border guards, the increase knowledge of future officers, border guards about the nature and mechanisms of teacher facilitation. Implementation defined organizational and pedagogical condition promotes compliance the teaching of the principles of education, modification of forms, methods and means of training. The development of students of pedagogical facilitation activity due processes personal self, experience a positive outlook, the presence of professional competence.

Keywords: pedagogical facilitation, organizational, pedagogical conditions, professional activity, border guard officers, interaction, level.